

Спроможність передбачати й оцінювати результати своїх дій дозволили людині вже в початковий період свого «розумного життя» забезпечити стабільність свого організму і тієї частини біосфери, в якій вона існувала. Зараз людству дається шанс забезпечити стабільність системи «Всесвіт – людина». Враховуючи, що ця система вкрай нестійка, то будь-яка можливість її стабілізації, забезпечення узгодженого розвитку суспільства з можливостями біосфери, тобто забезпечення їх коеволюції, є надзвичайно важливим чинником для подальшого життя людини на Землі. Тому, на наш погляд, усвідомлення загальнопланетарної єдності людини і природи ляже в основу цивілізації XXI століття.

1. Казначеев, В.П., Спиринов, Е.А. *Космопланетарный феномен человека: Проблемы комплексного изучения [Текст]* / В.П. Казначеев, Е.А. Спиринов. – Новосибирск : Наука. Сиб. отд-ние, 1991. С. 89-103; 2. Рузавин, Г.И. *Концепция современного естествознания [Текст]* / Г.И. Рузавин. – М., Юнити, 2007. – 287 с.; 3. Гейзенберг, В. *Физика и философия. Часть и целое [Текст]* / В. Гейзенберг. – М., Наука, 1989. – 400 с.; 4. Коркунова, О.В. *Эволюционная антропология Тейяра де Шардена* / О.В. Коркунова // *Известия Уральского госуд ун-та.* – 2004. – №32. – С. 129-137; 5. Моисеев, Н.Н. *Судьба цивилизации. Путь разума [Текст]* / Н.Н. Моисеев. – М.: Яз. рус. культуры. 2000. – 223 с.

Анна Ільїна

Український мовно-інформаційний фонд НАН України
м. Київ

МОТИВ СВІТУ ЯК ГІПОСТАЗИС ГРАНИЧНОЇ МЕЖЕВОСТІ ФІЛОСОФСЬКОГО МИСЛЕННЯ

«Що це може означати, описати «світ» як феномен? Дати побачити, що з «сущого» показує себе всередині світу». М. Гайдеггер.
«Світ – це міради людей, що по - різному мислять про світ». М. Епштейн.

Філософський дискурс являє собою граничний вияв мисленнєвої функції свідомості: чисте мислення чистої свідомості. Але така чистота не припускає порожності через сутнісну структуру та функціональність «свідомості-про»[2], що в засаді і є мисленням. Це означає, що поза даністю певного Іншого мислення не може відбутися. Відношення як конститутивна функція мислення гіпостазується у предметі – об'єкті відношення. А оскільки філософська думка тяжіє до граничності [6], то її Інше має відповідати вимозі

якомога довершеної цілісності. Такою цілісністю і виступає світ як «максимальний об'єкт». Тому, коли мають на меті визначити філософське мислення як абсолютизоване відношення, умовним (оперативним) заповненням насправді відкритої – порожньої позиції об'єкту даного відношення є концепт *світу* [1], [7]. Останній через граничну повноту не має власної семантичної (або предметної) визначеності, в свою чергу виступаючи змінною, що залежить від регіональних специфікацій. Світ – це завжди світ чогось[5]. Мислимий як впорядкована множина (разом із принципом впорядкування), концепт світу визначається двома провідними параметрами: предметності та просторовості. Порушення будь-якого з них веде до межевої ситуації, якою послуговується мислення для оволодіння світом через знак (порожнє місце – найпростіша форма знаковості; нерозміщений предмет, зокрема фіктивний, визначає риторичний перенос до іншого контексту – *іншого*, можливого, світу). Предмет є атрибутом світу (у разі інтенціонального визначення) або елементом світу (екстенціональне визначення). Але власне світ по відношенню до мислення і сам виступає як гіперпредмет. Предметовість світу артикулюється концепцією можливих світів: множина предметів набуває вищого порядку – її елементами є цілі світи. Повнота світу корелятивна його ж порожності як предмету. (Чи не тому редукція світу природної настанови пов'язана з ідеєю повернення до самих речей?).

Граничність як інтенція та засаднича властивість філософського мислення не може вдовольнитися зовнішньою протиставністю, як от «мислення – світ». Навіть елементарна релевантність дистинкцій вже вимагає певної спільності. Запити всеосяжності змушують до віднаходження межі мислення й світу. Трансцендентальна *межевість* філософського мислення[4] виявляється різними способами: від парменідівської тотожності буття й мислення до пов'язання у кантівському синтетичного апіорі.

Філософське мислення самовизначається у коливанні між покладанням світу та його редукцією; між схопленням світу у поняттєву сітку та знаменитим «світ ловив мене та не спіймав». Філософія говорить про відсутній світ та мовчить стосовно наявного через його непридатність до тематизації: це додає ще одну причину приборкання або уникання світової іншості з боку філософського мислення. До альтернативи редукції світу та його вписування у мисленнєву структуру додається запропонована Ж. Деррида можливість вписування у *світ* додаткових смислів [3]. Адекватність такої процедури вимагає попередньої концептуалізації світу як пограниччя свідомості та її об'єкту, адже лише на просторі такої межі виникають смисли.

Результуючий – «доповнений» світ артикулюється як текст, що є водночас і альтернативним світом, і деконструйованим проясненням світу-об'єкту, і зв'язкою – можливістю взаємопроективності двох світів.

Синтез мотивів підкорення та елімінування світу як Іншого виливається у переміщення світу в інтеріорний вимір. Внутрішній світ, світ свідомості, конституюється засобами рефлексивної інтроспекції. Проте іманентна трансцендентність свідомості (яка залишається «свідомістю про..!») виявляє екстеріорне всередині себе. Контамінація інтеріорного та екстеріорного породжує інтерсуб'єктивну позицію Життєсвіту як «суми очевидностей». Життєсвіт являє собою ототожнюючу межу свідомостей і світу: адже очевидність як маніфестація істини несумісна з наявністю інтервалу-відмінності. В той час як «оточуючий світ» є тоталізуючою екстеріорністю – «навколо» свідомості, Життєсвіт фундовано позицією «між». Остання, з одного боку – інтеріоризує світовий простір, а з іншого – вимагає відмовитися від суб'єктно орієнтованої точки відліку. Свідомість відтісняється на межі: не конструює навколишнє, але й не визначається, не обмежується ним. Свобода зацікавленого споглядача виявляється завдяки розташуванню, отриманню місця у просторі а відтак – приналежності світові, який знаходиться у просторі «між».

Логіцистська відмова від метафори світу зумовлена обмеженням іншості синтаксичною відмінністю суб'єктної та предикатної позицій. Але імплікації предметності (субстантивності), що визначають позицію логічного суб'єкта, відтворюють світовість за метонімією, оскільки світ є предметом мислення (тобто – предикуювання). Єдиним випадком нехтування світом через самодостатність синтаксичного розрізнення («чистої» відмінності) здається структура тавтології. Але граничний вияв замовчування/прояснення «світу» у тавтології, пов'язаний з тавтологізацією самого світу – «світовість світу» Гайдеггера [8], [9], виявляється не стільки відмовою від світу як іншості, але скоріше запереченням іншості світу, ствердженням абсолютності останнього. Світовість світу очищує концепт світу, який узвичаєно розуміється як «світ чогось». «Світ як *світ*» по-перше, стає когерентним чистому мисленню взагалі, по-друге, уможлиблює збереження мисленнєвої чистоти, яка не була здійсненою через опосередковану специфікацію світовими модифікаціями. Крім того, світовість, яка всередині світу висвітлює світову сутність, посідає місце, що належало свідомості. Остання, хоч і не відтісняється на маргіналії, проте поділяє функцію буття-у-світі з самою світовістю на засадах аналогічної корелятивності.

Світ визначається екстенціонально, але буття як прихована розімкненість (інтервал) визначається, інтенціонально визначаючи світ як предмет, ототожнюючись із мисленневою функцією: тобто визначаючись у власній функції визначення (розмежування, пов'язання). Граничне відношення – відношення, в яке втягнуто буття як таке – це аналогізуюче відношення буття і світу – з одного боку, буття та Бога – з іншого. Ретроспективне піднесення світу через буття до Бога гарантує пошукувану цілісність та уможлиблюється взаємодоповнюваністю межових функцій: редукції (відмежування), рефлексії (утримання на межі) та вписування (граничного продовження межі).

1. Гусев Д. Популярная философия. / http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/gusev/index.php
2. Гуссерль Э. Феноменология (статья в Британской энциклопедии) / <http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000067/index.shtml>
3. Деррида Ж. О грамматологии / Ж. Деррида – пер. с фр. Н Автономовой. – М., Ad marginem. – 2000.
4. Катречко С. Философия как пограничный феномен / Особенности философского дискурса. – Материалы межвузовской научной конференции 5-7 февраля 1998 г. – Москва / <http://www.philosophy.ru/library/diskurs/00.html#sod>
5. Мир / Новая философская энциклопедия. / <http://iph.ras.ru/elib/1908.html>
6. Миронов В.В. Метафизическая сущность и двойственная природа философии // Вестник МГТУ. – Т.11, № 4. – 2008. – С. 657-675.
7. Философия: Учебник для вузов / Под общ. ред. В. В. Миронова http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/Mironov/index.php
8. Хайдеггер М. Бытие и время / М Хайдеггер – пер. с нем. В.В. Бибихина. — Харьков: «Фолио», 2003. — 503с.
9. Хайдеггер М.. Прологомены к истории понятия времени / http://polbu.ru/hajdegger_timeconcept/

Інна Халай

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, м. Чернівці

ЗОЛОТИЙ ПЕРЕРІЗ ТА ЧИСЛО ФІБОНАЧЧІ ЯК МАТЕМАТИЧНИЙ ПРОЯВ АНТРОПОКОСМІЗМУ

Складна історія взаємовідносин між людиною та Всесвітом, а саме коливання від космо- до антропоцентричних поглядів, наразі призвела до вкрай тупикової ситуації. Так, людина була і всемогутнім центром, і дрібною «пісчинкою», що загубилась серед мільярд безжиттєвих галактик; а Космосом,